

DÜNYADA MİKRO SİGORTA UYGULAMALARININ KARŞILAŞTIRILMASI VE TÜRKİYE’DE UYGULANABİLİRLİĞİ*

Cihan TANRIÖVEN**

Işıl GÜRBÜZER***

Öz

Yoksulluk, tüm ülkeleri ilgilendiren küresel bir sorundur. Dünya genelinde yoksulluğa bir çözüm olarak sunulan mikro kredi sisteminin başarıyla uygulanması sonucunda kadınların, ailelerinin ve kurdukları işlerin güvence altına alınması amacıyla mikro sigorta ürünleri ve hizmetleri de hayata geçirilmiştir. Hindistan, Bangladeş, Filipinler, Meksika, Brezilya ve Güney Afrika gibi daha birçok ülkede başarıyla uygulanmakta olan mikro sigorta sistemine, Türkiye’de 2011 yılı Aralık ayında Türkiye İsrافی Önleme Vakfı (TİSVA) ve Güneş Sigorta işbirliği ile mikro kredi kullanan 55.000 düşük gelirli kadının mikro sigorta kapsamına alınmasıyla başlanmıştır. Bu çalışmada, yoksullukla mücadelede önemli bir rol üstlenen mikro finansman çatısı altındaki mikro sigortanın amacı, önemi, kapsamı ve mikro sigorta hizmetlerine ilişkin temel kavramlar, dünya genelinde mikro sigorta uygulamalarının nasıl yürütüldüğü ve Türkiye’de nasıl bir çerçeve izlendiğine dair bilgi verilmiştir. Ayrıca mikro sigorta sisteminin Türkiye’de uygulanabilirliği tartışılmış ve Türkiye’de uygulanmakta olan genel sağlık sigortası kapsamı sebebiyle mikro sigorta uygulamalarının, sağlık alanı dışında başarılı bir şekilde yürütülebileceği sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Yoksulluk, Mikro Finansman, Mikro Kredi, Mikro Sigorta

* Bu çalışma, 2014 yılında kabul edilen “Dünyada Mikro Sigorta Uygulamalarının Karşılaştırılması ve Türkiye’de Uygulanabilirliği” adlı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

** Doç. Dr., Gazi Üniversitesi Öğretim Üyesi, cihant@gazi.edu.tr

*** Arş.Gör., Gazi Üniversitesi, isilgurbuzer@gmail.com.tr

COMPARISON OF MICROINSURANCE APPLICATIONS AROUND THE WORLD AND THEIR APPLICABILITY IN TURKEY

Abstract

Today, poverty emerges as a global issue concerning all the countries in the world. As a result of the successful implementation of the microcredit system presented as a worldwide solution for poverty, microinsurance products and services have been implemented so as to secure the women, their families, and their businesses. Having been successfully implemented in many countries such as India, Bangladesh, the Philippines, Mexico, Brazil and South Africa, the implementation of microinsurance system started with the inclusion of 55.000 low income women using micro credits into the coverage of microinsurance via the co-operation of Turkish Foundation for Waste Reduction and Güneş Sigorta in December, 2011. In this study, information has been given about the purpose, importance, coverage of microinsurance under the structure of microfinancing playing an important role in the struggle against poverty; the way in which microinsurance applications worldwide are put into practice; and the way in which they are put into practice in Turkey. This study concludes that microinsurance system can be carried out successfully except for micro health insurance because of the general health policy coverage carried out in Turkey.

Keywords: Poverty, Microfinance, Microcredit, Microinsurance

GİRİŞ

Yoksulluk, günümüzde dünya genelinde çözülmesi gereken en önemli sorunlardan biri olarak kabul edilmektedir. Yoksul bireyler iş hayatına atılma ya da günlük yaşantılarını devam ettirebilmelerini sağlayacak finansal kaynaklara ulaşmada yararlanılan bankacılık ve sigortacılık hizmetlerinden yoksundur. Birkaç yıl öncesine kadar yoksul veya düşük gelirli bireylerin, bankaların ve sigorta şirketlerinin verdikleri hizmetlerden yararlanabilmeleri neredeyse imkansızken, mikro finansman çatısı altında oluşturulan mikro kredi ve mikro sigorta ürünleri ve hizmetleri ile dünya nüfusunun büyük bir kısmı olan bu kesimin de başka kurum, kuruluş ve kişilerden bağış ya da hibe almaksızın kendi emekleriyle iş yaşamına adım atabilmelerine olanak sağlanmıştır.

Sigorta, risklerin gerçekleşmesi durumunda bireylerin karşılaşacakları zararların ve gelir kayıplarının karşılanması amacıyla kullanılan mali bir araçtır. Bu sebeple de ülke ekonomisinin gelişebilmesi için kaçınılmazdır. Sigorta ürünlerinin kullanılmaması durumunda bireyler ve işletmeler risk alma konusunda zorluk çekerler ve varlıklarını koruyamazlar. Sigortanın erişilebilir olması, bireyleri ve işletmeleri varlık satın almaya ve uzun vadeli yatırım yapmaya teşvik etmektedir. Sigortanın sunduğu hizmetlerin düşük gelirli kesim tarafından da kullanılabilir olması amacıyla oluşturulan mikro sigorta, mikro finansman kavramı ve uygulamasının bir ürünüdür.

Mikro sigorta, geleneksel sigortanın sağladığı güvencenin yoksul veya düşük gelirli bireyler arasında yaygınlaştırılması gibi sosyal hedeflere de hizmet etmesi açısından önemlidir. Dünya genelinde yaygınlaşmış olan mikro sigorta, Türkiye’de de sigorta güvencesine ihtiyaç duyan fakat yüksek primler nedeniyle bu hizmetlerden yararlanamayan yoksul veya düşük gelirli bireylerin sigortayla tanışmasında önemli bir görev üstlenmektedir. Mikro sigorta ayrıca sigorta şirketleri için de düşük gelirli bireylere ulaşılabilmesi, sigortalanma bilincinin artırılması ve müşteri portföylerinin çeşitlenmesi açısından önemli bir fırsat sunmaktadır.

I) MİKRO FİNANSMAN SİSTEMİ VE MİKRO KREDİ

Mikro finansman hizmetlerine 1970’li yıllarda mikro kredi verilerek başlanmıştır. Bu sebeple mikro kredi kavramı genellikle mikro finansman ile karıştırılmakta ve mikro finansman yerine kullanılmaktadır. Fakat mikro finans, mikro krediyi de bünyesinde bulunduran, tasarruf ve sigorta gibi diğer finansal hizmetleri de kapsayan oldukça geniş bir kavramdır (Ateş ve Ögütoğulları, 2012). Kısaca mikro finansman, düşük gelirli ya da yoksul bireylere kendilerinin ve ailelerinin geçimlerini sağlamaları ve kendi işletmelerini kurmaları için verilen finansal hizmetler bütünüdür.

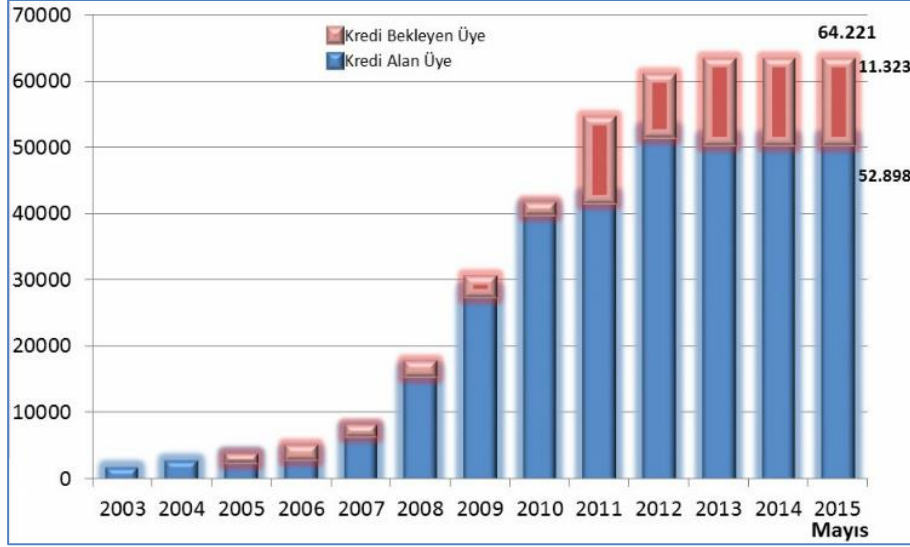
Mikro kredi ise yoksul bireylerin hayat koşullarını iyileştirmelerine, gelirlerini ve tüketim harcamalarını dengede tutmalarına, ekonomik ve sosyal olaylara karşı savunmasız kalmalarına engel olmaya ve belki de en önemlisi kendilerinin ve bakmakla yükümlü oldukları bireylerin yaşam kalitesini yükseltmelerine yardımcı olan bir mikro finansman hizmetidir. Mikro kredi aynı zamanda, mikro girişimcilerin kurmuş oldukları işletmelerini büyüterek istihdama da katkıda bulunmalarına yardımcı olmaktadır (Yılmaz ve Koyuncu, 2006: 69).

Birçok ülkede mikro finansman kuruluşları üyelerini belirlerken, özellikle toplumda ekonomik faaliyetlerde fazla yer alamaması ve doğum gibi özel durumlarda işten çıkarılma riski ile karşı karşıya kalmaları sebebiyle kadınları tercih etmektedir. Kadınların zor hayat koşullarında savunmasız olması ve sahip oldukları parayı ya da mal varlıklarını çocuklarına ve evine harcamaları, mikro kredi verilirken erkekler yerine kadınların tercih edilme sebeplerinin en önemlisi olarak görülmektedir. Bir diğer tercih sebebi ise kadınların borçlarını ödeme konusuna erkeklere göre daha sadık olmaları, bu sebeple de verilen kredilerin geri ödemelerinin daha yüksek olmasıdır (Mayoux, 1995).

Türkiye’de ilk mikro finansman çalışmaları, Kadın Emegini Değerlendirme Vakfı (KEDV) aracılığıyla 2002 yılında Maya Mikro Ekonomik Destek İşletmesi kurularak hayata geçirilmiştir. KEDV’in amacı evinde kendi işini yapmaya çalışan ya da bir iş kurmak isteyen düşük gelirli kadınlara, ihtiyaçları olan maddi desteği sağlamaktır (<http://www.kedv.org.tr/maya/>).

İkinci mikro finansman sağlayan kuruluş ise 2003 yılında Prof. Dr. Aziz Akgül aracılığıyla adını duyuran Türkiye Grameen Mikrofinans Programı (TGMP)’dir. Türkiye İsrافی Önleme Vakfı, Diyarbakır Valiliği ve Prof. Dr. Muhammed Yunus başkanlığındaki mikro finansman kuruluşu olan Grameen Trust işbirliği ile pilot bölge olarak seçilen Diyarbakır’da, 18 Temmuz 2003’te 6 kadına 500’er TL verilerek mikro kredi projesi uygulanmaya başlanmıştır. Daha sonra verilen mikro krediler ilk yıl 100 TL ile 1.000 TL arasında olmak üzere ihtiyacı olan ve koşulları sağlayan kadınlara verilmiştir.

Şekil 1.’de, 2003 ve 2015 yılı Mayıs dönemleri arasındaki TGMP üyesi kadınların sayıları ile bu kadınlardan kaçının kredi kullandığı ve kaçının kredi beklediği gösterilmektedir.

Şekil 1. TGMP Üye sayısı

Kaynak: TGMP, 2015 sunum.

TGMP, 2003 yılında sadece 6 kadına mikro kredi vererek faaliyetlerine başlamıştır. Bu sayı gün geçtikçe hızlı bir şekilde artış göstermiştir. 2007 ve 2014 yılları arasında TGMP üye sayıları sırasıyla; 7.397, 16.556, 29.077, 42.306, 55.000, 61.178, 65.451 ve 63.347'dir (TGMP, 2011 faaliyet raporu, 2012, 2013 ve 2014 yılına ait haftalık raporlar). Şekil 1.'de TGMP'nin 2015 yılının Mayıs ayı sonundaki üye sayısının 64.221 olduğu görülmektedir. Üye olan bu kadınlardan 52.898'i kredi imkânından yararlanabilmiştir. Geriye kalan 11.323 kadının bir kısmı fon bulunmasını beklerken bir kısmı ise grup üyelerinin kredi kullanım performansının değerlendirildiği iki aylık sürenin geçmesini beklediği düşünülmektedir.

Günümüzde Türkiye'de sadece mikro kredi kullanan kadınların mikro sigorta hizmetlerinden yararlanabilmesi sebebiyle Şekil 1.'de belirtilen Mayıs ayındaki 64.221 üye sayısı aynı zamanda mikro sigortadan yararlanan mevcut kişi sayısını da göstermektedir.

A) Mikro Sigorta Sistemi

Yoksullukla mücadelede mikro kredi ve mikro sigorta birbirini tamamlayan hizmetlerdir. Mikro sigorta, mikro kredi uygulamasından sonra hizmete sunulan, yoksul veya düşük gelirli bireylerin de sigorta hizmetlerinden yararlanmalarını amaçlayan bir mikro finansman hizmetidir (Türk Sigorta

Enstitüsü Vakfı [TSEV], 2007: 21). Mikro kredi yoksul veya düşük gelirli bireyleri yoksul hayattan kurtarıırken, mikro sigorta bu bireylerin tekrar aynı yoksulluk düzeyine geri dönmesini engellemeyi amaçlamaktadır. Bu durumda yoksulluktan kurtuluşun sürdürülebilir olabileceğinden bahsedilebilir (Nissanke, 2002: 5). Daha sade bir anlatımla, mikro kredi ile yükseltilen hayat koşulları, mikro sigorta ile korunmaktadır.

Mikro sigortanın yeni bir kavram olarak düşünülmesi “mikro” olarak tanımlanan ve belli bir çerçevedeki bireylerin ve risklerin kapsanmasından kaynaklanmaktadır (Gökbayrak, 2007:370). Bu tanımdan mikro sigortanın aslında geleneksel sigortadan pek bir farkının olmadığı düşünülebilir. Mikro sigorta, aynı risk ile karşı karşıya olan düşük gelirli veya yoksul bireylerin oluşturduğu ve risk havuzlama tekniğine dayanan bir sigorta uygulamasıdır.

Mikro sigorta kavramı taraflar açısından farklı şekillerde yorumlanabilmektedir. Dünya Bankası ve International Labour Office (ILO), mikro sigortayı yoksulluk ile mücadelenin sürdürülebilir olması açısından etkili bir araç olarak görürken, sigorta şirketleri mikro sigortayı yeni müşteriler ve kâr potansiyeli olarak görebilmektedir (Lloyd's, 2009:6).

Mikro sigorta birçok alanda yoksul veya düşük gelirli bireylerin yaşamlarını kolaylaştırır. Hastalanan ya da kaza geçirerek tedavi edilen bireyler mikro sağlık sigortası ile tekrar iş hayatına dönme imkânına sahiptir. Bu durum hem bireye ve ailesine hem de devlete ekonomik anlamda katkı sağlamaktadır. Mikro işsizlik sigortası ile emek piyasasında yaşanacak bir aksaklıkta birey işsiz kaldığı dönemlerde işsizlik sigortasından ödeneklerini alacak ve bir gelir kaybı yaşamayacaktır (Jacquier ve diğerleri, 2006:48). Böylelikle tüketim harcamalarında bir kısıtlamaya gitmeyerek ekonominin canlı kalmasına katkıda bulunacaktır. Aynı şekilde mikro emeklilik sigortaları ile de birey emekli olduğunda aldığı emekli aylıkları ile günlük harcamalarını devam ettirerek ülke ekonomisinde herhangi bir olumsuz değişikliğin yaşanmamasını sağlayacaktır (Jacquier ve diğerleri, 2006:48).

B) Mikro Sigortanın Kapsamı

Mikro sigorta uygulamalarını kapsam bakımından; güvence altına aldığı bireyler ve güvence altına aldığı riskler olmak üzere iki yaklaşımla inceleyebiliriz. Mikro sigorta hizmetleri yoksul veya düşük gelirli bireyleri hedef kitle olarak belirlediği için koruma sağladığı bireyler bakımından kapsamının sınırlı olduğu söylenebilir. Mikro sigorta hizmetleri, mikro kredi kullanan bireylerin haricinde enformel sektörde çalışan bireyleri de

kapsamaktadır (Reynaud, 2002). Fakat Türkiye’de henüz sadece mikro kredi kullanan kadınlar mikro sigortadan yararlanabilmektedir. Gelişmiş ülkelerden, gelişmekte olan ülkelere kadar mikro sigortadan faydalanan üye sayıları farklılık gösterse de ortak olarak kabul edilen görüş, kapsama alınacak bireylerin yoksulluk sınırının altında kalıyor olmalarıdır.

Mikro sigortanın güvence altına aldığı riskler açısından da oldukça sınırlı bir kapsamı olduğu görülmektedir. Bunun birçok sebebi olmakla birlikte en büyük sebebi poliçelerin düşük primler ile oluşturulmasıdır. Mikro sigorta sağlayan kuruluşların büyük bir çoğunluğu tek bir riske karşı bireyi sigortalamaktadır. Bu sigortalar da genellikle mikro hayat sigortası ve mikro sağlık sigortası olmaktadır (Reynaud, 2002).

Mikro sigorta hizmetlerinde güvence altına alınan riskler ve sağlanan hizmet konuları farklı olsa da tüm ürünlerin ortak özelliği, düşük gelirli veya yoksul bireylerin bu ürünleri anlayabilecekleri kadar basit, ulaşabilecekleri kadar yakın ve ödeyebilecekleri kadar düşük primli olmasıdır (ILO, 2000: 17).

Yapılan araştırmalar neticesinde mikro sigorta hizmetlerinin özelliklerini aşağıdaki gibi maddeleyebiliriz (Churchill, 2011):

- Düşük gelirli ya da yoksul bireyler hedef kitleyi oluşturur,
- Fiziksel olarak erişilebilirdir,
- Fikir olarak erişilebilirdir, basit ve kolay anlaşılır poliçeler sunar,
- Finansal olarak erişilebilirdir, düşük tutarlı primlerle koruma sunar,
- Genellikle başka bir finansal hizmet ile bütünleşiktir. Örneğin, mikro kredi hizmetlerinden yararlananlar mikro sigortadan da yararlanırlar,
- Tazminat taleplerine olan red cevaplarının minimum olmasına gayret edilir,
- Küçük kâr marjları ile büyük çaptaki kitlelere ulaşmak hedeflenir.

C) Mikro Sigortanın Hedef Kitle

Mikro sigortanın hedefindeki kitle, yoksul, düşük ya da düzensiz geliri olan bireylerdir. Fakat bazı mikro sigorta kuruluşları direkt olarak kırsal kesimlerdeki bireyleri de hedef kitle olarak kabul edebilmektedir. Mikro sigorta kuruluşları, cinsiyet, meslek ve bireylerin bulunduğu bölgelere göre hedef kitlelerini belirleyebilir. Örneğin SEWA, bağımsız olarak kendi hesaplarına çalışan kadınları hedef kitle olarak belirlemiştir. Yine Hindistan’daki bir başka mikro sigorta kuruluşu olan Yeshasvini Trust hedef kitle olarak kooperatiflere üye olan bireyleri seçmiştir. Seçmiş oldukları hedef grup farklı olduğu gibi bu iki şirketin prensipleri de birbirinden farklıdır. SEWA, mikro sigorta hizmetinden yararlanan kadınların ailelerinin de kapsanması konusunu

kadınların tercihine bırakırken, Yeshasvini Trust sigortaladığı bireylerin eşlerini ve çocuklarını da üyenin isteğine bırakmadan güvence altına almaktadır (Radermacher ve diğerleri, 2006:72).

Mikro sigorta alanında yapılan çalışmalar cinsiyet bakımından incelendiğinde mikro sigorta hizmetlerinden yararlanan bireylerin büyük bir çoğunluğunun kadın olduğu görülmektedir (Gökbayrak, 2007:375). Yapılan bir araştırmada Filipinler’de mikro sigorta kullanan bireylerin %88’lik kısmını kadınlar oluşturmaktadır (ILO, 2005). Kadın iş gücü ağırlıklı çalışan diğer ülkelerde de benzer bir senaryo ile karşılaşılması kaçınılmazdır.

Dünya genelinde mikro sigorta kuruluşlarının yaklaşık olarak 135 milyon bireyi güvence altına aldığı, müşteri potansiyelinin ise 1,5–3 milyar gibi yüksek bir paya sahip olduğu tahmin edilmektedir (Lloyd’s, 2009:11). Mikro sigorta kuruluşlarının güvence altına aldığı bireyler bakımından sınırlı bir kapsamı olsa da, kuruluşlarından itibaren üye sayıları hızlı bir şekilde artmaktadır. İlerleyen zamanlarda kapsam altına alınan birey sayısı daha da artacaktır.

D) Mikro Sigorta ile Geleneksel Sigorta Arasındaki Farklılıklar

Geleneksel sigortalar, enformel sektörde çalışan yoksul veya düşük gelirli bireyleri sigortalama konusunda işlem maliyetlerinin yüksek olması sebebiyle güçlüklerle karşılaşmaktadırlar. Genellikle orta ve yüksek gelir gruplarına hizmet eden geleneksel sigorta kuruluşlarının, yoksul veya düşük gelirli bireylerin ihtiyaçlarını anlamada ve etkili bir hizmet sunmada yeterli olmadıkları belirtilmektedir (Loewe, 2006).

Geleneksel sigorta hizmetleri ile mikro sigorta hizmetleri sigortacılık mantığı bakımından aynı yapıda görünseler de bazı noktalarda birbirinden ayrılmaktadır. Özellikle kadınlar ve çocuklar kötü muamele ve şiddet ile erkeklerden daha çok karşılaşmakta, enformel sektörde sağlıksız koşullar altında çalışmak zorunda kalmaktadır. Ayrıca kadınların boşanma veya eşlerinin ölümü ile korunmasız kalmaları sebebiyle mikro sigorta hizmetlerinde kadınların ve çocukların ihtiyaçlarına yönelik özel ürünler sunulmaktadır. Fakat geleneksel sigorta ürünlerinde cinsiyet ayrımı yapılmamaktadır (Tan ve LLP, 2012).

Geleneksel sigorta ile mikro sigorta arasındaki farklılıklar Tablo 1.’de daha ayrıntılı bir şekilde incelenmektedir.

Tablo 1. Geleneksel sigorta ve mikro sigorta arasındaki farklılıklar

Konular	Geleneksel Sigorta	Mikro Sigorta
----------------	---------------------------	----------------------

Hedef Kitle	* Sigorta bilinci olan * Düşük seviyede risk altında olan bireyler	* Sigorta bilinci olmayan * Yüksek seviyede risk altında olan bireyler
Ürün Dizaynı	* Karmaşık yapılı * İstisnai durumlar fazladır * Bireysel poliçeler çoğunluktadır	* Basit ve anlaşılır üsluplu * İstisnai durumlar azdır * Genellikle gruplar halinde sigorta yapılı
Prim Belirleme	* İstatistiki veriler kullanılır * Fiyatlandırma bireysel bazda yapılır * Fiyata duyarlılık fazla değildir	* İstatistiki veri azdır * Fiyatlandırma grup temelli yapılır * Fiyat duyarlılığı yüksektir
Prim Tahsilatları	* Aylık veya yıllık ödemeler * Ödemeler düzenli * Müşteri ödeme yapmaya gider	* Genellikle haftalık ödemeler * Düzensiz ödemeler olabilir * Ödemeler için müşterinin bulunduğu yere gidilir
Dağıtım Kanalları	Ruhsatı olan acenteler, sigorta şirketleri gibi aracı kurumlar ile	Mikro finansman ve mikro sigorta şirketleri tarafından
Sahtecilik gibi Sigorta Risklerinin Kontrolü	* Sağlık sigortalarında tıbbi testler, taramalar * Çok sayıda belge talebi	* Sınırlı kontroller yapılır * Az belge ile işlemler alınır
Hasarın İşleme Alınması	* Hasar tespiti ile ilgili çok sayıda belge istenir * İşlemlerin sonuçlanması uzun sürebilir	* Hasar tespiti için basit ve hızlı yöntemler uygulanır * İşlemler hızlı bir şekilde sonuçlandırılır

Kaynak: Lloyd's,2009; Sigma, 2010

Yukarıda bahsedilen farklılıklar içinde mikro sigortanın geleneksel sigortadan ayrıldığı en temel ve önemli nokta; mikro sigorta hizmetlerinin yoksul veya düşük gelirli bireylere yönelik olmasıdır.

E) Mikro Sigorta Ürünleri

Mikro sigorta kapsamında birçok sigorta ürünü bulunmaktadır. Mikro sigorta hizmetlerinin sunmuş olduğu ürünleri, mikro hayat sigortası, mikro sağlık sigortası, mikro malullük sigortası, mikro varlık sigortası ve mikro tarım sigortası olarak sınıflandırmak ve çeşitlendirmek mümkündür. Bu ürünler arasında yoksul veya düşük gelirli bireyler tarafından en çok talep edilen ürün mikro sağlık sigortası olmakla birlikte en fazla yararlanılan ürün mikro hayat sigortası ürünüdür. Mikro sağlık sigortası bireyler tarafından çok talep edilse de sigorta sunucuları için yönetimi oldukça zor olduğundan çok fazla sunulmak istenilmeyen bir üründür (Churchill, 2008).

Dünya genelinde en yaygın kullanılan mikro sigorta ürünleri kredi hayat, dönemsel hayat, ferdi kaza, birikimli hayat, varlık, karma hayat, sağlık ve tarım sigortası olarak sıralanmaktadır. Bu ürünlerden en kolay ve başarıyla uygulanan mikro sigorta ürünü, kredi hayat sigortasıdır. Uygulanması en zor olan ise mikro sağlık ve mikro tarım sigortalarıdır. Tablo 2.'de mikro sigorta ürünleri ve kapsamları kısaca belirtilmektedir.

Tablo 2. Mikro sigorta ürünleri ve kapsamları

Ürünler	Alt Bölümleri	Kapsamı
Hayat - Kredi	Mikro kredi ile ilişkilendirilmiş hayat koruması	Borç alanın ölümü durumunda kredi vereni, kredi kaybı yaşamaması için korur, genellikle limiti vardır.
Hayat - Koruma	Dönemsel, Cenaze, Kaza, Malullük	Ölüm, kaza, malullük durumlarında sigortalıyı maddi açılardan korur
Hayat - Birikim	Birikim, Emeklilik, Yatırım	Birikim ve korumanın kombinasyonudur, sigortalıyı tasarrufa yönlendirir
Sağlık	Hastanede Tedavi, Temel Tedavi, Kritik Hastalıklar	Sigortalıyı hastalık ve yaralanmalara karşı korur, kapsam genellikle hastanede tedavi ile sınırlıdır.
Tarım/Endeks	Ekin, Hayvancılık, Endeks	Tarımsal geliri ve kârlılığı, doğal felaketlere, hava olaylarına ve hayvan hastalıklarına karşı koruma

		altına alır.
Varlık	Ev, İş yeri, Diğer varlıklar	Belirlenen risklere karşı varlıkta meydana gelen hasarları karşılar. Genellikle krediler ile ilişkilendirilir.
Mikro Tekafül	Aile, Genel	Düşük gelirli İslam nüfusuna, İslam hukukuna uygun sigorta sunulur.

Kaynak: Sigma, 2010

Kredi ve tasarruf kavramları ile sigorta ilişkilendirilerek, ilk olarak mikro hayat sigortası ürünü sunulmuştur. Sigorta ürünleri ile kredi veren kuruluşlar, risk ve kredi maliyetlerini düşürmeyi ve kredi portföylerini garanti altına almayı amaçlamışlardır. Diğer taraftan ise sigorta sağlayıcıları için, sigortanın maliyetleri de kredi ve tasarruflar ile azaltılmıştır. Böylelikle sigorta ürünlerinin satılabilirliği ve verimliliğinde artış sağlanmıştır (Rungruangpatanakul, 2012:23).

Mikro hayat sigortaları yoğun bir şekilde talep görmektedir. Bu durumun öncelikli nedeni mikro kredi kullanan her bireyin zorunlu ya da isteğe bağlı olarak, kredilerin geri ödenmesinin garanti altına alınması için, mikro (kredi) hayat sigortası kapsamına alınmasıdır (Gökbayrak, 2007:380). Mikro hayat sigortası ürünlerinin birçoğunun cenaze teminatlarını da sağlaması, ürüne olan talebi daha da artırmaktadır (Tan ve LLP, 2012). Mikro hayat sigortaları, mikro sigorta kuruluşlarının yeterliliklerine bağlı olarak, kredi hayat, cenaze, dönemsel hayat, malullük, anüite ve emeklilik olmak üzere birçok değişik şekilde sunulabilmektedir (Iravantchi ve Wenner, 2012:7).

Yoksul veya düşük gelirli bireyler tarafından en çok talep edilen mikro sigorta ürünü mikro sağlık sigortasıdır. Mikro sağlık sigortaları sadece tedavi masraflarını kapsamamaktadır, bazı mikro sağlık sigortası ürünlerinin bireyin tedavi gördüğü süre boyunca çalışmama durumunu da kapsaması bu ürünleri daha da çekici kılmaktadır (ILO, 2008:4). Yapılan çalışmalar, yoksul veya düşük gelirli bireylerin mikro sigorta hizmetlerinden en çok mikro sağlık sigortalarına ihtiyaç duyduklarını (Donfouet, Makaudze, Mahieu ve Malin, 2011), en korktukları risk olgusunun ise hastalık olduğunu göstermektedir.

Yoksul veya düşük gelirli bireylerin en çok korktukları şeylerden biri de beklenmedik zamanlarda karşılaşılabilecekleri kazaların sebep olduğu

maluliyet ve ölüm riskleridir (Tan ve LLP, 2012). Aileye para getiren bireyin artık çalışamaz olması hatta kaza sonucunda bir de hastane masraflarının eklenmesi, aileyi daha da zor durumda bırakmaktadır. Mikro sakatlık ve kaza sigortaları, sağlık sigortalarına kıyasla kapsama alınan risklerin daha sınırlı olması sebebiyle mikro sigorta kuruluşları tarafından tercih edilen ürünlerdir (ILO-STEP, 2006:27). Hayat ve sağlık sigortalarına göre daha ucuz olması ve riskin oluşma olasılığının daha yüksek olması da kaza sonucu maluliyet ve vefat sigortalarının, yoksul veya düşük gelirli bireyler tarafından en çok talep edilen mikro sigorta ürünleri arasında yer almasını sağlamaktadır (McCord, Ingram ve Jaleran, 2012:34).

Mikro tarım sigortasında, doğa olayları ya da dışarıdan etkenlerin sebep olduğu kısacası kontrol edilemeyen koşullar sebebiyle ekinlerin ya da hayvanların zarar görmesine karşı koruma sağlamak amaçlanmaktadır. Tarım alanındaki riskleri, hayvanların karşılaştığı riskler ve bitkilerin (ekin, ürün) karşılaştığı riskler olmak üzere ikiye ayırabiliriz. Bu risklerin koruma altına alınması, tazminat ödemesi (risk meydana geldiğinde zararı karşılamak) ya da endekse dayalı (hava şartlarına bağlı olarak risklerin koruma altına alınması) olarak yapılmaktadır (Roth ve McCord, 2008:12).

Mikro varlık sigortaları, belli bir mal varlığı olan bireyler tarafından talep edilen sigorta türüdür. Bu mikro sigorta çeşidinde bireyler evlerini, iş yerlerini ve diğer mallarını hırsızlık, yangın, deprem, sel gibi risklere karşı sigorta sayesinde güvence altına almayı amaçlamaktadır (ILO-STEP, 2006:28). Yoksul veya düşük gelirli bireylerin mal varlığı sayısının oldukça az olması/hiç olmaması ya da gelirlerinin karşıladığı kısım ile önceliklerinin sağlık ve hayat sigortaları olması sebebiyle mikro varlık sigortalarına olan talepler mikro hayat ve mikro sağlık sigortalarına olan taleplere göre oldukça düşüktür.

Mikro tekafül sigortaları, İslam hukukuna uygun olarak geliştirilmiş bir sigorta çeşididir. Tekafül karşılıklı kefalet anlamına da gelmektedir. Bu sigorta ürünü, daha önce bahsedilen mikro sigorta ürünlerinin herhangi birini kapsayabilir. İslam inancına göre bu sigortalar “riskleri paylaşmak” olgusuna dayanmaktadır. Üyeler “kârda ve zararda ortaklık” prensibine göre hareket ederler. Oluşturulan ortak bir fon vardır. Risk meydana geldiğinde hasar bu fondan karşılanır, herhangi bir hasar meydana gelmediğinde ise fon tutarı üyeler arasında paylaşılır (Tan ve LLP, 2012). Mikro tekafül sigortasının genellikle Asya, Orta Doğu ve Malezya, Endonezya, Bangladeş, Pakistan, Suudi Arabistan, Bahreyn, Ürdün, Lübnan ve Fas gibi bazı Kuzey Afrika ülkelerinde daha çok yaygınlaşacağı tahmin edilmektedir.

II) DÜNYADA MİKRO SİGORTA UYGULAMALARI

Yoksulluk tüm dünya ülkelerinin çözmesi gereken önemli sorunlardan biridir ve önlem alınmadığı takdirde hızla artarak büyüyecektir. Yoksulluğun önüne geçmek için sunulan yöntemlerden biri olan mikro sigorta, dünya genelinde yeni bir uygulama olmasına rağmen gün geçtikçe sisteme dahil olan ülke sayısı artmaktadır.

Mikro Sigorta Merkezi (MicroInsurance Center) tarafından, 2007 yılında dünyanın en fakir 100 ülkesinde yapılan bir araştırmada, yaklaşık olarak 78,5 milyon bireyin mikro sigorta kapsamında olduğu açıklanmıştır. Bu bireylerden yaklaşık olarak 36 milyonu mikro hayat sigortası, 13 milyonu kaza sebebiyle ölüm ya da sakatlık sigortası, 7 milyonu mikro sağlık sigortası ve 8 milyonu mikro varlık sigortası güvencesindedir. Mikro sigorta piyasasının potansiyelinin ise bu rakamların 30 kat daha fazlası olduğu belirtilmiştir (Roth ve diğerleri, 2007:3). 2011 yılında Magnoni ve Zimmerman'ın yapmış olduğu çalışmada ise dünya genelinde mikro sigortadan yararlanan birey sayısının 175 milyon kişiye yaklaştığı, talep edilen mikro sigorta ürünlerinin %56'sının hayat, %20'sinin sakatlık/kaza, %11'inin sağlık ve %13'ünün de diğer mikro sigorta ürünleri olduğu belirtilmiştir (Magnoni ve Zimmerman, 2011:9). 2012 yılında yapılan başka bir çalışmada ise dünya genelinde yaklaşık olarak 500 milyon riskin (bireylerin mallarının da sigortalandığı hesaba katılarak) sigorta kapsamına alındığı tahmin edilmektedir (Churchill ve McCord, 2012:11). Görüldüğü gibi her geçen gün mikro sigortadan yararlanan birey sayısı katlanarak artmaktadır.

Asya'da mikro sigorta uygulamaları oldukça geniş bir kitleye hitap etmektedir. Burada özellikle Hindistan hem yoksul nüfusun yoğun olması hem de ekonomisinin hızla gelişme göstermesi sebebiyle mikro sigorta hizmetlerinin en çok talep gördüğü ülke olarak dikkat çekmektedir. Latin Amerika ve Karayipler'de mikro sigorta hizmetleri hızla yayılmış, bölgelere göre belirli mikro sigorta ürünleri oldukça ilgi görmüştür. Meksika, Brezilya, Kolombiya, Peru ve Ekvador mikro sigorta ürünlerinin kullanımının en yaygın olduğu ülkelerdir. Afrika'nın birçok bölgesinde de bireylerin mikro sigortaya ihtiyacı oldukça fazladır (Kalra, 2010: 1). Bu bölgelerde de gün geçtikçe mikro sigorta tanınmaya ve hızla yayılmaya başlayacaktır.

Mikro sigorta ürünleri, mikro kredi hizmetinin verildiği tüm bölgelerde bulunmaktadır fakat bölgeden bölgeye ürünlere olan ihtiyaç ve talep değişmektedir. Tablo 3.'te bölgelere göre mikro sigorta ürünlerinin dağılımı görülmektedir.

Tablo 3. Bölgeye ve ürüne göre mikro sigorta kapsamına alınan kişi sayısı

Bölge	Hayat	Sağlık	Kaza/ Malullük	Varlık ve Endeks
Amerika	7.545.057	445.876	105.000	600
Afrika	2.036.141	3.053.778	1.603.000	1.600.000
Asya	54.158.332	31.697.038	39.180.508	34.557.434
Toplam	63.739.530	35.196.692	40.888.508	36.158.034

Kaynak: Roth ve diğerleri, 2007

Dünya geneline bakıldığında mikro sigorta hizmetlerinden en çok yararlanan birkaç ülke göze çarpmaktadır. Mikro sağlık sigortalarında Çin ve Hindistan; mikro hayat sigortalarında Çin, Hindistan, Uganda, Kolombiya ve Peru; mikro kaza ve malullük sigortalarında Çin, Hindistan ve Uganda; mikro varlık sigortalarında ise Hindistan ve Uganda ön sıradadır (Roth ve diğerleri, 2007). Çin ve Hindistan'daki mikro sigorta ürün talebinin diğer ülkelere göre fazla olmasını nüfus yoğunluğuna bağlayabiliriz.

Ülkelerin coğrafi konumuna, zenginliğine ve hükümetlerin sağladığı olanaklara göre bireylerin ihtiyaçları değişmektedir. Yapılan bir başka çalışmaya göre ülke bazında bireylerin risk öncelikleri incelenmiştir. Tablo 4.'te bazı ülkelere göre bireylerin öncelikli riskleri gösterilmektedir.

Tablo II. Ülkeler bazında bireylerin risk öncelikleri

Ülke	Öncelikli Risk
Uganda	Hastalık, ölüm, sakatlık, mal kaybı, kredi riski
Malavi	Ölüm (Özellikle HIV/AIDS), gıda güvensizliği, hastalık, eğitim
Filipinler	Ölüm, yaşlılık, hastalık
Vietnam	Hastalık, doğal afet, kaza, hayvanların hastalık / ölüm durumu
Endonezya	Hastalık, çocuk eğitimi, hasat durumunun kötü olması
Lao PDR	Hastalık, hayvanların hastalık durumu, ölüm
Gürcistan	Hastalık, iş kayıpları, hırsızlık, aile üyesi ölümü, emeklilik geliri
Ukrayna	Hastalık, sakatlık, hırsızlık
Bolivya	Hastalık, ölüm, kırsal alanlarda mal kaybı / ürün kaybı

Kaynak: Lloyd's, 2009

Tablo 4.'te görüldüğü gibi bireylerin risk önceliği ülkelere göre değişmektedir. Bazı ülkelerde kaza ve sakatlık öncelikli olurken diğer ülkede hayvancılık ve tarım ön plana çıkmaktadır. Fakat genel olarak incelendiğinde bireyler tarafından en önce koruma altına alınması istenen hastalık riskidir. Bu sebeple mikro sağlık sigortaları bireyler tarafından daha çok talep edilmektedir.

Afrika'daki mikro finansman kuruluşları büyüme potansiyeli ile dikkatleri çekmektedir ve müşterilerine geniş bir ürün yelpazesi sunmayı amaçlamaktadır. Diğer bölgelerin tersine kıta genelindeki mikro finansman kuruluşlarının %70'i tasarrufları zorunlu tutmakta ve bu fonları krediler için kullanmaktadır (Lafourcade, Isern, Mwangi ve Brown, 2005:1). Birleşmiş Milletler 2010 yılında yapmış olduğu bir çalışmada Afrika'daki çoğu mikro finansman kuruluşunun, müşteriye yakın yerlerde konumlanmaları ve basit borç verme teknikleri kullanmaları sayesinde başarılı olduklarını vurgulamaktadır. Bunun dışında borç veren kuruluşlar ve borç alan yoksul veya düşük gelirli bireylere en uygun programların seçilmesine önem verildiği belirtilmiştir (United Nations, 2010:5).

Afrika'daki bireylerin %4,4'ü mikro sigorta hizmetlerinden yararlanmaktadır. Toplam 33,9 milyon mikro hayat, 8,8 milyon mikro kredi hayat, 2,4 milyon mikro sağlık, 2 milyon mikro kaza, 0,8 milyon mikro varlık ve 0,2 milyon mikro tarım sigortası ürünü kullanılmaktadır (McCord, Steinmann, Jaleran, Ingram ve Mateo, 2012). Yapılan çalışmada mikro sigorta sistemi bulunan 51 Afrika ülkesinin 16'sında mikro sigorta düzenlemesi bulunduğu görülmüştür. Bu ülkelerden Kenya ve Mozambik kendi sigorta yönetmeliklerine uygun olarak mikro sigorta hizmetlerini yürütmekte iken 9 ülkede ise çalışmalar devam etmektedir (McCord ve diğerleri, 2012). Mikro sigortadan yararlanan kişi sayısı bir milyonun üzerinde olan 9 ülke bulunmaktadır. Güney Afrika'da 27.232.600, Tanzanya'da 3.278.400, Etiyopya'da 2.154.000, Gana'da 1.706.400, Uganda'da 1.527.700, Zimbabve'de 1.380.800, Kenya'da 1.292.300, Namibya'da 1.275.100 ve Nijerya'da 1.079.800 kişi mikro sigorta ürünlerinden yararlanmaktadır (McCord ve diğerleri, 2012).

2007 yılında yapılan çalışmaya göre Asya – Pasifik bölgesinde mikro sigorta hizmetlerinden yararlanan 67,2 milyon kişiden 58 milyonunun, günlük geliri 2 doların altındadır (Roth ve diğerleri, 2007:18). Bu bireylerin büyük bir çoğunluğu nüfus yoğunluğu fazla olan Çin ve Hindistan'da bulunmaktadır, fakat buna rağmen Asya'daki bireylerin hala büyük bir çoğunluğunun mikro sigortadan yararlanmadığı tahmin edilmektedir. 2013 yılında yapılan çalışmada ise Asya-Okyanusya bölgesinde 31 ülke incelenmiş bunların 24'ünde mikro sigorta sisteminin bulunduğu ve yaklaşık olarak 173 milyon kişinin mikro hayat ya da mal sigortalarından yararlandığı tespit edilmiştir. Bu bireylerin

111,1 milyonu Hindistan, 19,9 milyonu Filipinler, 11,9 milyonu Çin, 9,4 milyonu Bangladeş, 9,3 milyonu Tayland, 5,3 milyonu Pakistan, 2,5 milyonu Moğolistan, 1,3 milyonu Endonezya, 1,1 milyonu Malezya ve 0,3 milyonu Nepal'de bulunmaktadır. Bölgedeki sigorta ürünündeki çeşitlilik oldukça fazladır. Mikro kredi hayat, dönemsel hayat, temel sağlık kapsamı gibi geleneksel sigorta ürünlerinin yanında endowment, ek teminatlar, endekse dayalı ürünler gibi daha yenilikçi ve kapsamlı sigorta ürünleri de sunulmaktadır. Mikro tekaful sigortası da bölgede yaygındır. Hindistan, Filipinler ve Kamboçya gibi bazı ülkelerde gelişmiş mikro sigorta düzenlemeleri varken Bangladeş, Pakistan, Nepal ve Vietnam'da da mikro sigorta sistemi için özel düzenlemeler getirilmeye çalışılmaktadır (Oza ve diğerleri, 2013: 6).

Tüm ülkelerde mikro sigorta sektörünün en büyük sorunlarından biri veri sıkıntısıdır. Asya kıtasında en gelişmiş mikro sigorta sistemi Hindistan'da bulunmaktadır. Bu anlamda Hindistan ürünlerin fiyatlandırılmasında aktüeryal hesaplar yapmak için kendi veri tabanını oluşturmaya başlamıştır. Vimo SEWA, kadınlar ve ailelerindeki bireylerin bilgilerini alarak veri toplamaktadır (Chatterjee, 2005: 6). 2002 yılında sigorta şirketlerinin yoksul kesime de sigorta ürünleri sunmasının zorunlu hale getirilmesi Hindistan'da mikro hayat sigortası ürünlerinin de yaygınlaşmasında rol oynamıştır (Roth ve diğerleri, 2007:29). 2009 yılında Asya Kalkınma Bankası'nın yoksulluğu azaltmak amacıyla Bangladeş'e kredi, teknik yardım ve hibe sağlaması ile Bangladeş'te mikro sigorta hizmetleri hızlı bir gelişme kaydetmeye başlamıştır (Asian Development Bank [ADB], 2011).

Latin Amerika Bölgesinde de mikro sigorta hizmetleri gün geçtikçe yaygınlaşmaktadır. Bölgede en çok mikro sigortadan yararlanan ülkeler Brezilya ve Meksika'dır. Latin Amerika ve Karayipler Bölgesinde 2005 yılında incelenen 11 ülke verileri, 2011 yılı sonunda incelenen 19 ülke verileri ile karşılaştırıldığında %125'lik bir artış olduğu görülmektedir. 2007 yılında 100 fakir ülkede yapılan çalışmada Latin Amerika'da yaklaşık olarak 7,8 milyon bireyin sigorta kapsamında olduğu tahmin edilmiştir (Roth, McCord ve Liber, 2007:16). Ülke bazında mikro sigorta kapsamına alınan bireylerin nüfusa oranına bakarak sonuçları yorumlamak daha anlamlı olacaktır. Jamaika'da bireylerin %20,9'u, Peru'da %18,2'si, Ekvador'da %18,2'si, Kolombiya'da %17,2'si, Meksika'da %17'si, Bolivya'da %7,2'si, Brezilya'da %5,4'ü, Guatemala'da %4'ü, Arjantin'de %3,4'ü ve Şili'de %2,9'u mikro sigorta kapsamına alınmıştır (McCord ve diğerleri, 2013:12). Bu verilerden Brezilya'da nüfus yoğunluğundan dolayı sayı bakımından daha fazla kişi mikro sigortadan yararlanıyor gibi görünse de oran olarak ülkede mikro sigortadan yararlanan kişi sayısı %5,4 ile gerilerde kalmaktadır.

Mikro sigorta sunucularının çeşidi bakımından Latin Amerika ve Karayipler'i, Asya ve Afrika kıtalarından ayıran en büyük özellik sigorta şirketlerinin aktif olarak rol alması ve mikro sigorta ürünlerinin neredeyse %90'ı gibi büyük bir kısmının sigorta şirketleri aracılığıyla bireylere sunulması olmaktadır (McCord ve diğerleri, 2013: 42). Genellikle sigorta şirketleri düşük karlıktan ötürü mikro sigorta hizmetlerine pek yanaşmak istememektedir, bu sebeple ürünlerin sunumunda en yüksek payı mikro kredi kuruluşları ve sivil toplum kuruluşları almaktadır. Bölgede şu an için Brezilya, Peru ve Meksika olmak üzere 3 ülkede mikro sigorta hizmetleri ile ilgili mevzuat bulunmaktadır (McCord ve diğerleri, 2013: 83). Kuruluşların uzun süre piyasada olması ve hizmetlerini devam ettirmeleri sebebiyle, incelenen ülkeler arasında en gelişmiş mikro sigorta sisteminin Kolombiya'da olduğu söylenebilir. Örneğin, La Equidad Structures LifeInsurance çocukları da sigorta kapsamına almaktadır. Aile bireylerinde vefat eden olduğunda çocukların okuldan alınmasının önüne geçmeyi amaçlayan bu uygulama, çocuğun eğitim masraflarını karşılamaya yöneliktir. Kolombiya'da bu üründen yararlanan aile sayısının 30.000'i aşmaktadır (Banthia, Johnson, McCord ve Mathews, 2009: 20).

III) TÜRKİYE'DE MİKRO SİGORTA UYGULAMALARI

Kadının önceliğinde çocuğunun ve ailesinin olması sebebiyle kadının hayatına yapılacak bir müdahale çocuğa yani aileye de yansımaktadır. Türkiye'de bu durum göz önünde bulundurularak mikro kredi uygulamalarında dolayısı ile mikro sigorta kapsamına alınacak bireylerin kabulünde kadınlar ön plana çıkmaktadır. Türkiye'deki yoksul kadın oranına baktığımızda 2009 yılı verilerine göre Türkiye nüfusunun yaklaşık olarak %19'unun yoksul kadınlardan oluştuğu görülmektedir (TÜİK, 2012: 122).

TİSVA ve TGMP aracılığı ile 2003 yılında başlatılan ve başarılı bir uygulama olan mikro kredi programından sonra kredi kullanan kadınların ve ailelerinin güvence altına alınabilmeleri adına sigorta hizmetlerinden de yararlanmaları gerektiği düşünülmüştür. Böylelikle Türkiye'de mikro sigorta hizmetlerine, Güneş Sigorta ve Büyükkaya Uluslararası Sigorta ve Reasürans Brokerlik'in işbirliği ile mikro krediden yararlanan 55.000 kadının, 2011 yılının Aralık ayında mikro sigorta kapsamına alınması ile başlanmıştır. 2012 yılı sonunda yaklaşık olarak 58.000 kadın mikro sigorta kapsamı altına alınırken, bu sayı 2013 yılı sonuna gelindiğinde 65.000'i aşkın kadına ulaşmıştır. Bahsedilen bu rakamlar ile 65.000 kadın sigorta kapsamına alınıyor gibi görünse de aslında 65.000 aile koruma altına alınmaktadır.

Mikro sigorta kapsamındaki ilk poliçe, TİSVA aracılığı ile mikro kredi kullanan 55.000 kadına tek bir poliçe altında verilmiştir. Bu poliçede sigortalıların tek tek ismi yer almaktadır. Üyelere sigortalı kartı ve küçük bilgi

notları da verilmiştir. Tüm üyeler aynı şartlara ve menfaate sahiptir. Mikro sigorta 24 saat süreyle, Türkiye'nin her yerinde ve hatta dünyanın her yerinde geçerlidir (TGMP, Mikro Sigorta Bilgi Notu).

Mikro sigorta kapsamındaki bireyin, araç çarpması, düşme gibi beklenmedik kazalar, deprem sonucu meydana gelen kazalar ve ölümler, doğal afetler sonucu meydana gelen kazalar ve ölümler gibi durumlardan herhangi birinin gerçekleşmesi sonucunda kaza tarihinden itibaren 2 yıl içinde sürekli sakat kalması durumunda, sakat kalan uzvunun durumuna göre kendisine tazminat ödenmektedir. Vefat etmesi durumunda ise kanuni varislerine 10.000 TL tazminat ödenmektedir. Mikro sigortanın en önemli avantajlarından birisi de bireyin kredi borcunun tazminat ödenirken kapatılmasıdır (TGMP, Mikro Sigorta Sunum). Bir başka ifade ile mikro sigorta sayesinde birey vefat ettiğinde geride bıraktığı ailesinin bir de kredi borcu ödeyerek daha zor bir duruma düşmesinin önüne geçilmiş olmaktadır. Ayrıca sürekli sakatlık durumunda kendisi de kredi borcu yükü altına girmeyecektir.

Birey, kaza sonucunda iş göremez duruma gelirse gündelik tazminat ödenmektedir. Böylece sigortalı, kazadan iyileşme döneminde alacağı gündelik tazminatla hem kredi borcunun taksitlerini ödeyebilmekte hem de geçimini sağlayabilmektedir (TGMP, Mikro Sigorta Bilgi Notu).

Bahsedilen tüm bu kapsamlı teminatların bedeli ise vergiler dahil haftada sadece 25 kuruş yani ayda 1 TL, yılda da 12 TL gibi oldukça düşük bir miktardır. Birey sigorta prim ödemelerini, mikro kredi prim ödemelerini yaparken haftada 25 kuruş fazla ödeyerek tamamlayabilmekte ya da aylık ve yıllık olarak da ödeyebilmektedir (TGMP, Mikro Sigorta Bilgi Notu). Bireyin içinde bulunduğu yıl için mikro finans programındaki üyeliği bitse bile yıllık primini ödemeye devam etmesi durumunda mikro sigorta teminatı o yıl için devam etmektedir (TGMP, Mikro Sigorta Sunum).

Güneş Sigorta ilk hasar ödemesini 2012 yılında, Trabzon'da karşıdan karşıya geçerken trafik kazasında hayatını kaybeden mikro kredi ve aynı zamanda mikro sigorta üyesinin ailesine 10.000 TL tazminat vererek yapmıştır. İkinci talihsiz olay ise Diyarbakır'da yaşanmıştır. Elektrik çarpması sonucu hayatını kaybeden üyenin ailesine de 10.000 TL tazminat verilmiştir. Verilen tazminatlar bireyi geriye getirmeyecektir fakat bu ödeme ile ailenin geriye kalan fertleri bir süre daha yaşamlarını idame ettirebileceklerdir.

Türkiye'de şu an yürürlükte olan mikro sigorta uygulamaları dünyada "ilk ve örnek bir uygulama" olarak belirtilmekte ve bu uygulamadan sonra "Dünya Mikro Kredi Kongresi"nde alınan kararla dünyada da Türkiye'deki gibi mecburi bir mikro sigorta uygulamasına geçilmesine karar verildiği belirtilmektedir (TGMP, Mikro Sigorta Bilgi Notu).

Türkiye Grameen Mikrofinans Programı'nın yürüttüğü bir diğer proje ise "Mikro Konut Sigortası"dır. 2013 yılında mikro finans üyelerine evlerinde oluşabilecek hasarı karşılayabilmek adına mikro konut sigortası yapılması kararlaştırılmıştır. Mikro konut sigortası poliçelerinin tutarı da yıllık 12 TL'dir. Bu tutar üyelerden haftalık 25 kuruş ya da aylık 1 TL olacak şekilde tahsil edilmektedir. Mikro konut sigortalının da mikro sigorta gibi zorunlu bir uygulama olmasına karar verilmiştir (TGMP Mikro Sigorta ve Mikro Konut Genelgesi, 2013). Böylelikle mikro kredi ile gelir sağlayan bireyler, mikro sigorta ile kendilerini ve ailelerini, mikro konut sigortası ile de evlerini ve eşyalarını güvence altına alabileceklerdir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Yoksulluk olgusunun küreselleşmesi ile az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin yanı sıra, gelişmiş ülkeler de yoksulluğun önüne geçilmesi için çözüm yolları arayışı içine girmiştir. 1970'li yıllarda Bangladeşli ekonomi profesörü Muhammed Yunus'un öncülüğü ile ilk adımları atılan mikro kredi uygulamaları, kısa sürede tüm dünya ülkelerinde yoksulluğa çözüm olması umudu ile uygulanmaya başlanmıştır.

Mikro kredinin, yoksul veya düşük gelirli bireylerin hayat standartlarını yükseltmesindeki başarısının sürekliliğinin sağlanması adına 1990'lı yıllarda mikro sigorta kavramı ortaya çıkmıştır. Bu doğrultuda mikro sigortanın ilk uygulamaları, mikro kredi hayat sigortaları olmuştur. Mikro kredi hayat sigortaları ile kredi kullanan yoksul veya düşük gelirli bireylerin sürekli sakatlık veya ölüm hallerinde kullanılan kredilerin aile fertleri için yük olmasının önüne geçilmesi ve kredi veren kuruluşun kredi riskinin ortadan kaldırılması amaçlanmaktadır. Mikro kredinin uygulandığı neredeyse tüm ülkelerde, mikro kredi hayat sigortasından da yararlanıldığı ve bu ürünün zorunlu tutulduğu görülmektedir.

Mikro sigorta ile her ülkenin kendi yoksulluk seviyesi altında olan ve sigorta ile tanışmamış bireylerine ulaşılabilecektir. Bu da ciddi bir piyasa ve doğru yönetilmesi halinde ciddi bir kârlılık demektir. İncelenen çalışmalarda varılan ortak nokta, mikro sigortanın geleneksel sigortadan farklı olduğu ve sürdürülebilirliği için farklı yaklaşımlarda bulunulması gerektiği yönündedir.

Dünya geneline bakıldığında, Asya kıtasında mikro sigorta ürünlerinin arzı ve talebinin diğer kıtalara göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Bunun sebebi olarak mikro finansman sisteminin temellerinin Bangladeş'te atılması ve yoksul nüfusun en fazla Asya'da olması gösterilebilir. Asya ve Latin Amerika'da en çok kullanılan ürün mikro hayat sigortası ürünü olurken, Afrika'da mikro sağlık sigortasından daha fazla yararlanıldığı görülmektedir. Mikro sigortanın bilinirliği arttıkça ve yoksul kesim için ne kadar önemli

olduğu bilinci oluştukça diğer bölgelerde de mikro sigorta kapsamına alınacak birey sayısında artış beklenmektedir.

Türkiye’de mikro sigorta uygulamaları, 2011 yılı Aralık ayında Türkiye İsrافی Önleme Vakfı (TİSVA) ve Güneş Sigorta işbirliği ile mikro kredi kullanan 55.000 düşük gelirli kadının, mikro sigorta kapsamına alınmasıyla hayata geçmiştir. Mikro kredi kullanan kadınların kaza sonucu sakatlanma veya ölüm durumlarını teminat altına alan bu sigorta ürünü, mikro ferdi kaza sigortası olarak adlandırılmaktadır. Türkiye’de uygulanmakta olan bu ürün, diğer ülkelerde uygulanan mikro kredi hayat sigortası ile kapsam bakımından benzetilmektedir. Diğer ülkelerdeki uygulamalarda, mikro sigorta sistemi çatısı altında birçok ürün bulunması sebebiyle, bireyler ihtiyaçları doğrultusunda sigortadan yararlanabilirken, Türkiye’de sadece mikro kredi kullanan kadınların mikro sigorta ürünlerinden yararlanması müşteri portföyünün kısıtlı kalmasına ve mikro sigortanın amacına ulaşamamasına sebep olmaktadır. Şu an uygulanmakta olan mikro konut sigortası ve kısa süre içinde uygulamaya geçilmesi düşünülen mikro emeklilik sigortaları da yine mikro kredi sistemine üye olan kadınlar için geçerli olan hizmetlerdir. Fakat diğer ülke uygulamalarında mikro sigorta sistemine katılmanın birçok ürün için gönüllülük esasına dayandığı ve çoğunluğunu kadınlar oluşturmakla birlikte, erkeklerin de sistemden yararlandığı görülmektedir.

Türkiye’de uygulanmakta olan genel sağlık reformu ile toplumun tüm kesimi sağlık güvencesine alınmıştır. Bireyler gelir testine tabii tutularak gelirlerine göre prim ödeyip, sağlık güvencesinden herhangi bir kısıtlama olmadan yararlanma imkanına sahiptir. Primini ödeyemeyecek seviyede olan yoksul kesim ise prim ödemesinde bulunmadan sağlık güvencesinden yararlanmakta ve harcamaları devlet tarafından sağlanmaktadır. Bu sistem devam ettiği sürece Türkiye’de yoksul veya düşük gelirli bireyler için mikro sağlık sigortası ürünü geliştirmenin bir anlamı olmayacaktır. Fakat diğer mikro sigorta ürünlerinin, başarıyla uygulanabileceği düşünülmektedir.

Mikro sigorta ürünlerinin fiyatlandırılmasında aktüeryal modellerin kullanımına Filipinler’de rastlanmış, fakat bu modellerin kullanımı için gerekli olan koşulları yerine getirebilecek mikro sigorta sağlayıcılarının sayısının oldukça az olduğu belirtilmiştir. Türkiye’de uygulanan mikro sigorta ürünlerinden mikro ferdi kaza sigortaları için ayda 1 TL, yılda 12 TL gibi oldukça düşük prim miktarlarına karşılık 10.000 TL kaza sonucu ölüm tazminatı, sakatlık durumunda ise kaybedilen uzvun durumuna göre tazminat ödemesi yapılmaktadır. Benzer şekilde mikro konut sigortaları için de ayda 1 TL prim ödemeleri ile 10.000 TL’ye kadar teminat verilmektedir. Görüldüğü gibi Türkiye’de de mikro sigorta ürünlerinin fiyatlandırılmasında ve prim

ödemelerinde aktüeryal hesaplamalar yapılması yerine sabit ödemeler yapılmaktadır.

Dünya genelinde mikro sigorta uygulamalarının başarılı olduğu ve yoğun bir şekilde yararlandığı ülkeler incelendiğinde, bu ülkelerde kişi başı günlük geliri 2 doların altında olan birey sayısının neredeyse ülke nüfusunun yarısı hatta daha fazlası olduğu görülmektedir. Türkiye’de 2012 verilerine göre kişi başı günlük geliri 2,15 doların altında olan birey sayısının, nüfusun %0,06’sını oluşturması, mikro sigortaya ihtiyacımız olmadığı anlamına gelmemelidir. Aynı veriler ile gelire dayalı yoksulluk oranı hesaplamalarında, eşdeğer hane halkı gelirinin %70’i baz alındığında, Türkiye’deki yoksul nüfusun, toplam nüfusun %30’unu oluşturduğu görülmektedir. Bu korkutucu tablo, Türkiye’nin de mikro sigortaya ihtiyacı olduğu gerçeğini yansıtmaktadır.

Diğer başarılı ülke uygulamalarından örnek alınarak Türkiye’de mikro sigortanın geleceğinden ve sürekliliğinden bahsedebilmek için aşağıda belirtilen durumların sağlanması gerekmektedir.

- Mikro sigorta ile ilgili yasal düzenlemeler getirilmeli, (Afrika’da Kenya ve Mozambik örneği; Asya’da Hindistan, Filipinler ve Kamboçya örneği; Latin Amerika’da Brezilya, Peru ve Meksika örneği)
- Yoksul veya düşük gelirli tüm bireylerin mikro sigortadan yararlanabilecekleri bir sistem geliştirilmeli,
- Mikro sigorta ürünleri, yoksul veya düşük gelirli bireylerin ihtiyacına uygun olacak şekilde çeşitlendirilmeli,
- Her sigorta şirketinin zorunlu olarak portföyünün belli bir oranı kadar mikro sigorta müşterisi olmalı (Hindistan örneği),
- Gerektiği durumlarda mikro sigorta sunucuları Milli Reasürans’tan destek almalı,
- Mikro kredi uygulamalarında olduğu gibi mikro sigorta sunucuları, düşük gelirli veya yoksul kesimin bulunduğu yerlere yakın olmalı,
- Ürün fiyatlandırılması aktüeryal hesaplamalara dayandırılmalı (Filipinler örneği),
- Maliyetleri düşürme ve daha çok bireye ulaşılması konusunda teknoloji kullanılmalı (Uganda-Malavi örneği),
- Kuruluşların finansal sürdürülebilirliği için risklerin ölçülmesi ve sermayenin yeterliliği konularında denetlemeler yapılmalı,

- Kurumsal sürdürülebilirlik için ise hem sigorta konusunda uzman kişilerin hem de yoksul veya düşük gelirli bireylerin ihtiyaçlarını anlayabilecek kişilerin mikro sigorta kuruluşlarında çalıştırılması gerekmektedir.

Genel anlamda mikro sigortanın geleceğinden bahsedilebilmesi için öncelikle mikro finansman sistemini bir bütün olarak düşünmek gerekmektedir. Çünkü mikro sigorta, mikro kredi kullanan bireylerin ve kredi veren kuruluşların güvence altına alınması fikriyle gündeme gelmiştir. Mikro sigorta sektörünün geleceği, öncelikle insana değer vermeye, sonrasında ise müşterilerin ve kuruluşların çıkarlarının ortak bir noktada buluşmasına gayret göstermeye bağlıdır.

KAYNAKÇA

- Asian Development Bank (2011). Developing Microinsurance Sector in Bangladesh. *Social Protection Project Briefs.*, <http://www.adb.org/publications/series/social-protection-project-briefs> adresinden 08.04.2014 tarihinde alınmıştır.
- Ateş, G. ve Ögütoğulları, E. (Aralık, 2012). Türkiye’de Yoksullukla Mücadelede Mikrokredi Uygulamaları. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. Cilt: 14. Sayı 2. s.33-54.
- Banthia, A., Johnson, S., McCord, M. and Mathews, B. (2009) Microinsurance That Works For Women: Making Gender-Sensitive Microinsurance Programs. *ILO Microinsurance Paper*. No.3.pp.20.http://www.ilo.org/public/english/employment/mifacility/download/mpaper3_gender.pdf adresinden 04.04.2014 tarihinde alınmıştır.
- Chatterjee, M. (April, 2005). A Note On The ‘State Of The Art. pp. 6. <http://askmi.in/docs/Strategies%20and%20models/Microinsurance%20a%20note%20on%20the%20state%20of%20Art.pdf> adresinden 08.04.2014 tarihinde alınmıştır.
- Churchill, C. (2008). *Microinsurance Products and Delivery Channels*. Paper presented at Microinsurance Conference, Cartagena, Colombia.
- Churchill, C. (June, 2011). Introduction to Microinsurance: Opportunities and Barriers. Paper presented at the International Microinsurance Conference-Learning Sessions, London.
- Donfouet, H., Makaudze, E., M., Mahieu, A. and Malin, E. (May, 2011). The Economic Value Of The Willingness To Pay For A Community-Based Prepayment Scheme In Rural Cameroon. *ILO Research Paper No.3*. Geneva, Switzerland. pp. 6-10.
- Gökbayrak, Ş. (2007). Güncel Sosyal Politika Tartışmaları (Cahit Talas Anısına). Ataman, B. C. (Ed.) Sosyal Güvence Arayışında Yeni Bir Araç: Mikro Sigorta. Ankara: Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayın No:595. s. 363-391.
- ILO, (2005). Inventory of Micro-Insurance Schemes in the Philippines:The Global Campaign on Social Security and Coverage for All. ILO Working Paper No:1. Geneva pp.1-9. <http://www.ilo.org/public/english/protection/socsec/step/download/827p1.pdf> adresinden 28.03.2014 tarihinde alınmıştır.
- ILO, (October, 2008). Research Strategy 2008-2012 Report, Microinsurance Innovation Facility, pp.4.http://www.ilo.org/public/english/employment/mifacility/download/res_strategy.pdf adresinden 03.03.2014 tarihinde alınmıştır.
- ILO-STEP, (May, 2006). Microinsurance: A Mechanism to Manage Risks. *The Role Of Micro Insurance As A Tool To Face Risks In The Context Of Social Protection*. Geneva, International Labor Office. pp.11-33. Web: http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_protect/---secsoc/documents/instructionalmaterial/wcms_secsoc_93.pdf adresinden 24.03.2014 tarihinde alınmıştır.
- Iravantchi, S. and Wenner, D. M. (June 2012). Microinsurance in Brazil, Colombia, Mexico, and Peru. *Inter-American Development Bank Technical Notes*. No. IDB-TN-399. pp. 7-26. <http://idbdocs.iadb.org/wsdocs/getdocument.aspx?docnum=36941792> adresinden 02.04.2014 tarihinde alınmıştır.
- Jacquier C., Ramm, G., Marcadent, P. and Schmitt-Diabate, V. (2006). The Social Protection Perspective On Microinsurance. In Churchill. C. (Ed.) Protecting The Poor A Micro Insurance Compendium. Germany, International Labour Organization. pp. 45-64

- Kadın Emeğini Değerlendirme Vakfı, Anasayfa. <http://www.kedv.org.tr> adresinden 12.03.2014 tarihinde alınmıştır.
- Lafourca, A., Isern, J., Mwangi, P. and Brown, M. (April, 2005). *Overview of the Outreach and Financial Performance of Microfinance Institutions in Africa*. pp. 1. http://www.griequity.com/resources/industryandissues/financeandmicrofinance/Africa_Data_Study.pdf adresinden 06.04.2014 tarihinde alınmıştır.
- Lloyd's 360 Risk Insight (2009). *Insurance In Developing Countries: Exploring Opportunities In Micro Insurance*. Micro Insurance Center Publications. pp.6-15 <http://www.lloyds.com/~media/Lloyds/Reports/360/360%20Other/InsuranceInDevelopingCountries.pdf> adresinden 26.03.2014 tarihinde alınmıştır.
- Loewe, M. (2006). Downscaling, Upgrading or Linking? Ways to Realize Micro Insurance. *International Social Security Review*. Vol.59, No.2. pp. 37-56. <http://www.econbiz.de/Record/downscaling-upgrading-or-linking-ways-to-realize-micro-insurance-loewe-markus/10007423271> adresinden 04.04.2014 tarihinde alınmıştır.
- Magnoni, B. and Zimmerman, E. (March, 2011). Do Clients Get Value From Microinsurance: A Systematic Review Of Recent And Current Research. *Microinsurance Center Publications*. pp. 9. http://www.microinsurancecentre.org/resources/documents/doc_download/811-do-clients-get-value-from-microinsurance-a-systematic-review-of-recent-and-current-research.html adresinden 04.04.2014 tarihinde alınmıştır.
- Mayoux, L. (May 1995). From Vicious to Virtuous Circles?: Gender and Micro-Entreprise Development. *Occasional Paper for United Nations Research Institute for Social Development*. pp. 15. http://www.spanish.microfinancegateway.org/files/2450_file_02450.pdf adresinden 28.03.2014 tarihinde alınmıştır.
- McCord, M. J., Ingram, M. and Tatin-Jaleran, C. (2013). *The Landscape of Microinsurance in Latin America and The Caribbean*. MicroInsurance Centre. New York.
- Nissanke, M. (December, 2002). Donors' Support for Microcredit as Social Enterprise. *United Nations University World Institute for Development Economic Research*. No:2002/127. pp.5. <https://www.econstor.eu/dspace/bitstream/10419/53078/1/369444787.pdf> adresinden 18.03.2014 tarihinde alınmıştır.
- Oza, A., Mukherjee, P. and Ruchismita, R. (2013). The Landscape Of Microinsurance In Asia And Oceania 2013. *Briefing Notes*. pp. 2-6. http://www.munichre-foundation.org/dms/MRS/Documents/Microinsurance/2013MILandscape/2013_AsiaOceaniaLandscape_BriefingNote_E_Web.pdf adresinden 04.04.2014 tarihinde alınmıştır.
- Radermacher, R., Dror, I. and Noble, G. (2006). Challenges and strategies to extend health insurance to the poor In Churchill. C. (Ed.) *Protecting The Poor A Micro Insurance Compendium*. Germany, International Labour Organization. pp. 66-93.
- Reynaud, E. (2002). The extension of social security coverage: The approach of International Labour Office. ESS Paper No:3. pp. 1-24. http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_protect/---soc_sec/documents/publication/wcms_207704.pdf adresinden 24.03.2014 tarihinde alınmıştır.

- Roth, J., McCord, M. J. and Liber, D. (2007). *The Landscape of Microinsurance in the World's 100 Poorest Countries*. http://www.microfinancegateway.org/gm/document-1.9.29195/40285_file_15.pdf adresinden 24.03.2014 tarihinde alınmıştır.
- Roth, J. and McCord, M. J (2008). The Landscape of Agricultural Microinsurance in Berold, R. (Ed.) *agricultural Microinsurance: Global Practices and Prospects*. The Microinsurance Centre, USA. pp. 12.
- Rungruangpatanakul, C. (August 2012). *Micro Life Insurance: A Panacea to the Problems of the Thai Pension System?* Unpublished Master Thesis, City University London Cass Business School, London. pp. 23.
- Swiss Reinsurance Company. Economic Research & Consulting (2010) Risk Protection for 4 Billion People. *Sigma*, 6-2010. <http://www.microfinancegateway.org/gm/document-1.1.8958/microinsurance-%20risk%20protection.pdf> adresinden 23.03.2014 tarihinde alınmıştır.
- Tan, V. and LLP, O.P. (June, 2012). Public-Private Partnership. *Advocates for International Development Legal Guide*. pp. 3-7. <http://a4id.org/sites/default/files/files/%5BA4ID%5D%20Public-Private%20Partnership.pdf> adresinden 28.03.2014 tarihinde alınmıştır.
- TGMP, Mikro Sigorta Bilgi Notu.
- TGMP, Mikro Sigorta Sunum Dosyası.
- TGMP, Mikro Sigorta ve Mikro Konut Genelgesi, 2013.
- TSEV, (2007). Birleşmiş Milletler Çevre Programı Finans Girişimi Sigortacılık Çalışma Grubu, *Sürdürülebilirlik için Sigorta: Liderler Bunu Neden ve Nasıl Yapıyor*. 2007 Raporu, s.10-55. http://www.unepfi.org/fileadmin/documents/insuring_for_sustainability_tr.pdf adresinden 18.03.2014 tarihinde alınmıştır.
- TÜİK İstatistiklerle Kadın 2012. http://www.tuik.gov.tr/IcerikGetir.do?istab_id=238 adresinden 02.04.2014 tarihinde alınmıştır.
- Türkiye İsrافی Önleme Vakfı Mikrofinans Merkezi, (2003). Türkiye Grameen Mikrofinans Programı. *TGMP 2011 Faaliyet Raporu*. <http://ekonomiyekadingucu.com/Media/Reports/2011faaliyet-raporu.pdf> adresinden 18.03.2014 tarihinde alınmıştır.Yılmaz, R., Koyuncu, C. (2006). *Mikro Finansman ve Yoksullukla Mücadele*. Bursa: Ekin Kitabevi.